

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.2, maj 2013

Indledningen er redigeret af Johnny Kondrup og Vibeke A. Pedersen
Tilsyn ved dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Krigssang for Nordmænd”

ved Holger Berg

Indhold

- 1 Karakteristik
- 2 Datering og anledning
- 3 Kilder
- 4 Forbilleder
 - 4.1 Lovsange til Norge i Danmark
 - 4.2 Krigssange
 - 4.2.1 Efterspørgslen
 - 4.2.2 Udgifterne
 - 4.2.3 Digterne
- 5 Grundtvig og krigssangen
- 6 Metriske oplysninger
- 7 Den manglende melodi
- 8 Modtagelse
- 9 Anvendt litteratur
- 10 Anvendte websider

1 Karakteristik

“Krigssang for Nordmænd” udkom i det velansete tidsskrift *Ny danske Tilskuer*, der blev læst i både danske og norske dannede kredse. Teksten er konventionel, men for en krigssang var det snarere en fordel end en ulempe. Den manglende melodi og det store antal konkurrenter forhindrede dog sangen i at tiltrække sig samme opmærksomhed som Grundtvigs øvrige lyrik fra krigen 1807-1814. “Krigssang for Nordmænd” belyser dermed vilkårene for en krigssang.

2 Datering og anledning

Grundtvigs sang udkom den 18. juli 1808, mens der stadig blev kæmpet i Norge. Sverige var modstander af Frankrig og havde i marts derfor erklæret krig mod dets allierede, Danmark-Norge. I begyndelsen af april angreb en svensk hær det østlige Norge. Norske styrker vandt de større træfninger midt i april (Ræder 1847, kap. 14). Dette var de første sejre siden krigens udbrud i efteråret 1807, og nyhederne vakte dansk-norsk begejstring. Povel Dons hyldede overgangen fra “Nordens Vinternat” til “Vaarens friske Løv” i et digt henvendt til Grundtvig fra slutningen af maj (Dons 1808, versafsnit 5, vers 1 og 5; se [afsnittet om Dons i indledningen til “I Anledning af mit Syns Mistydning”](#)). Dons opfordrede Grundtvig til at vække Nordens heltemod ved at skrive en ny sang: “Fornye i Strængens Klang den svundne Tid” (Dons 1808, versafsnit 10, vers 4). Udgiveren af *Ny danske Tilskuer*, Knud Lyne Rahbek, efterspurgte på denne tid patriotisk lyrik, og han havde i maj allerede optaget Grundtvigs digt om Peter Willemoes (1808b).

Grundtvig fulgte opfordringen. I et brev dateret 16. juli skrev han til sin bror, Otto: “Jeg har i disse Dage skrevet en Krigssang for de tappre Nordmænd, som nogle af de her værende Klippebørn ville lade komponere og sende til Fjelds”, dvs. til Norge (Breve 1 1924, s. 17 f.). Grundtvig havde efter sin ankomst til hovedstaden i maj måned på sin nye bopæl, Valkendorfs kollegium, allerede lært flere nordmænd at kende. Af varig betydning var venskaberne med Svend Borchmann Hersleb, Georg Sverdrup og Niels Treschow.

3 Kilder

Nyheder fra Norge blev bragt i *Budstikken*. Det var den levedygtigste blandt de norske aviser, som blev lanceret fra august 1807 og månederne derefter for at sikre en statstro nyhedsformidling (Ringvej 2009). *Budstikken* udkom i Oslo fra 14. april 1808. Generalstaben genoptrykte på kongelig befaling numrene i København, og de danske aviser gav herfra nyhederne videre til deres læsere. Sejrene ved Aurskog og Høland mellem den 14. og 25. april blev først omtalt i dobbelthæftet nr. 5-6 af *Budstikken*, som udkom i København den 21. maj.

Hvis Grundtvig læste *Budstikken*, kan beretningen om sejrene ved Høland have inspireret strofer i “Krigssang for Nordmænd”. Den øverstkommanderende for hæren i Norge, prins Christian August, afrundede sin beskrivelse af træfningerne med en appel til forfædrenes ånd: “Saaledes er da for det første givet Fienden et Beviis, at det ej bliver saa let at betvinge Nordmanden, naar han med Forfædres Aand og Kraft værger sit Fædreneland” (Christian August 1808, s. 20).

Opfordringen til at værne landet er den nærmeste parallel mellem Christian Augusts beretning og Grundtvigs digt. Strofe 7, vers 3-6, henvender sig til mænd fra områder nordenfjelds, dvs. vest og nord for det geografiske skel Dovrefjell. Styret i København frygtede, at kampene mod svenskerne i Østnorge af nordmænd nordenfjelds ville blive set som et uvedkommende anliggende, og at disse nordmænd betragtede krigen med Storbritannien som en katastrofe for handelen.

Læs mere

Se den omtalte beretning, der også stemmer overens med skildringen af svensk "Rov og Brand" i strofe 4 i "Krigssang for Nordmænd":

"Generalcommandoen ønsker at dette maa have Indflydelse paa de øvrige Landets Beboere, for med forenet Kraft at bortfjerne en Fiende, som mere kan ansees for en Røverbande, der ved enkelte smaae Troppcorps søger at indsnige sig i Landet, og ødelægge samme, naar den ej finder Modstand, og tillader sig at plyndre, og til aldeles at forhindre dette er Armeen ikke tilstrækkelig stærk. Ikkuns forenet Kraft, efter vore Forfædres Exempel, kan forekomme dette." (Christian August 1808, s. 21 f.)

4 Forbilleder

4.1 Lovsange til Norge i Danmark

"Krigssang for Nordmænd" ligger i forlængelse af de lovsange til Norge, der var udkommet i Danmark fra anden halvdel af 1700-tallet. Nordmænd måtte drage til København for at læse på universitetet, og blandt hovedstadens digtere fandtes mange nordmænd. De havde især været aktive i Det norske Selskab, der fra sin grundlæggelse (1772) indtil Johan Herman Wessels død (1785) havde været en af hovedstadens førende litterære klubber.

Fortalere for reformer havde længe stiliseret norske forhold som et forbillede for Danmark. Den frie norske odelsbonde optrådte på poetisk og prosaisk vis i debatten om danske landboreformer, og det norske forbillede fik fornyet relevans under krigen. Stavnsbåndets ophævelse i årene efter 1788 knyttede danske fæstebønders ret til at flytte bopæl til en udvidet værnepligt. Helstatens værnepligtige hær stod fra 1807 sin første prøve i en længere krig, og resultaterne var blandede. I denne situation fremhævede "Krigssang for Nordmænd" den frie bondestands evne og vilje til at forsvare sit land.

Moderskikkelsen "gamle Norrig" som personifikation af Norge er derimod mindre konventionel. Siden Indfødsretten (1776) havde den patriotiske tradition snarere fremstillet en helstatslig moderskikkelse med sine tre drengebørn som en allegori for kongens fædrelandskærlighed (Pietas Augusta) til Danmark, Holsten og Norge (Kryger 1991, s. 291-294). Grundtvig havde i *Maskeradballet 1808* lanceret andre skrøbelige figurer med nationalt islæt: den døende olding Danmark og den blødende Dana (Grundtvig 1808a, s. 5).

4.2 Krigssange

Krigssangen var under Englandskrigene en populær genre, hvis bedste bidrag genlød i gaderne og med tiden blev folkeeje. Der var dog ikke tale om organiseret fællessang, som først dukkede op ved Mands Minde-forelæsningerne fra 1838 (Grundtvig 1877).

“Kong Christjan stoed ved høien Mast” (Ewald 1916) er et velkendt eksempel på en krigssang og peger også på forskellene i fremførelsen: sangen blev først sunget fra scenen i et syngespil fra 1779, men vandt som krigssang snart indpas i flåden og klubberne. Siden opførelsen i 1828 af “Elverhøi” (Heiberg 1932) har den som kongesang overlevet til vore dage. Tekster til andre krigssange blev genoptrykt over nogle år eller et årti, og deres melodier blev genanvendt. De fleste krigssange forblev dog bundet til den begivenhed, som de kommenterede (Albertsen 1975; Conrad 1991, s. 223-238). I det mangfoldige marked for krigssange var digterne blot et enkelt led.

4.2.1 Efterspørgslen

Krigssange skulle som regel synges i fællesskab, og derfor adskilte tekstens kvaliteter sig fra læsedigtets. Verslinjer skulle være korte og temaet enkelt. Grundtvig anvendte til sin “Krigssang for Nordmænd” den fra salmerne let genkendelige Lutherstrofe (se afsnittet med [Metriske oplysninger](#)). Teksten varierer et genkendeligt tema, hyldesten af Norge. Hovedproblemet var [den manglende melodi \(se afsnittet herom\)](#).

Et sidste og ufravigeligt krav var aktualitet. Dette krav kunne let honoreres i aviser og tidsskrifter, men for opsamlinger i bogform var det en udfordring at bevare aktualiteten. Dette måtte L.C. Sander erfare i 1807. Den erfarne sangdigter havde i august skrevet otte krigssange, som kommenterede den igangværende britiske besættelse af Nordsjælland og mobiliserede modstanden. Pjecen var trykt “da Septemberens ulykkelige Katastrophe [Københavns bombardement og byens overgivelse] nødte mig til at undertrykke det hele Oplag.” Sander udgav først efter årsskiftet “disse ældre Digte i Forening med nogle nye”. Han fremhævede, at omend “de fleste deraf vel ere uddelte”, var de dog endnu “ikke brugte”, altså forslidte (Sander 1808b, s. 26). Publikum tog vel imod opsamlingen, som få måneder efter udkom i anden forøgede udgave, inklusive to aktuelle norske sange: “De Norskes og Danskes Kredssang” (Sander 1808c; Sander 1808f) og en “Sommersang” (Sander 1808d).

Læs mere

“Af det første Oplag ere 480 Exemplarer solgte ved en patriotisk Subscription i det *borgerlige Selskab*, og 1000 Exemplarer efter allerhøieste Befaling uddelte til Søe- og Landetaten.” (Sander 1808b, s. 37).

Sidstnævnte “Sommersang” genoptrykte Knud Lyne Rahbek forrest i det nummer af *Ny danske Tilskuere*, der også rummer “Krigssang for Nordmænd”. Rahbek gjorde reklame for Sanders “hæderværdige Samling Fædrelandssange” (Rahbek 1808a, s. 436; se faksimiler af s. [435-438](#)). “Krigssang for Nordmænd” blev sigende nok placeret bagest, og Grundtvig fik ingen særlig omtale.

4.2.2 Udgifterne

Opsamlinger med krigssange udkom fra 1807 i reglen som pjecer eller lommebøger

(Albertsen 1975). Udgiverne af disse gjorde sig møje med at udvælge publikumsfavoritterne, mens redaktører af aviser og tidsskrifter snarere var på udkig efter digtere, der kunne levere med kort varsel. (Den [føromtalte avis *Budstikken*](#) havde i Enevold Falsens person en mand, der både var redaktør og digter, hvilket førte til en lang række krigssange.) *Ny Danske Tilskuer* var kendt for sin lyrik, men dens udgiver Knud Lyne Rahbek havde efter censurforordningen af 1799 haft besvær med at indsamle kvalificerede bidrag (se [tekstredøgørelsens afsnit om indholdet](#)).

4.2.3 Digterne

1807 og 1808 var gode år for debuterende digtere af patriotisk lyrik. De etablerede digtere var af flere grunde fraværende. Rahbek sammenfattede i 1806 de vigtigste årsager: “mange, mange af vore kiære Giæstvenner slumre i Graven; vel sandt, at andre, skiøndt de endnu leve, synes døde for os; vel sandt, at atter andre, skiøndt de vedblive at være mine varmeste og virksomste Venner, ved anden Virkekreds synes satte ud af Stand” til at digte og på anden vis tage del i det litterære liv (Rahbek 1806b, s. 91; se også Rahbek 1806a, s. 63). Nogle digtere vendte efter krigens udbrud i 1807 tilbage til *Ny danske Tilskuer*; fra Norge bidrog især Jens Zetlitz og Lyder Christian Sagen. Blandt de nyere digtere var Adam Oehlenschläger Rahbeks bedste bidragsyder, men Oehlenschläger opholdt sig i Paris sammen med Jens Baggesen. Begge digtede om krigen derhjemme, men når digtene endelig udkom, havde de mistet nyhedens værdi. Oehlenschlägers “Nordmandssang” blev eksempelvis skrevet samtidig med Grundtvigs, men udkom først et halvt år senere (Oehlenschläger 1808: 1809). Efter sin ankomst til København havde Grundtvig dermed et forspring (Svane 2007; Kuhn 1976).

5 Grundtvig og krigssangen

Grundtvig kendte til tidens krigssange: 1801 var han frivillig i studenterkorpset og har givetvis hørt det væld af sange, der udkom i København efter Slaget på Rheden; et trebinds værk samlede over 130 sange (Beckstrøm u.å.: 1802). Grundtvig reagerede dog dengang med humoristisk distance i en parodisk ballade (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 47-50). Tonen blev mere alvorlig, da der fra 1807 påny blev kæmpet mod briterne. I maj 1808 fik Grundtvig udgivet et patriotisk digt i *Ny danske Tilskuer*. Emnet var Willemoes' død i træfningen ved Sjællands Odde (Grundtvig 1808b).

6 Metriske oplysninger

Se [Vejledning til metriske oplysninger](#)

“Krigssang for Nordmænd” følger den velkendte barform med to perioder på hver to verslinjer og en periode over tre verslinjer. Denne såkaldte Lutherstrofe anvendte Grundtvig her for første gang igennem et helt digt. Strofen blev senere en fast bestanddel i hans digtning (Fafner 2000, s. 267-270).

8 strofer a 7 vers.

Versemål: trokæisk.

Stavelsesantal: 8 7 8 7 8 4 7.

Rimstilling strofe 2-7: ababccx; strofe 1 og 8: ababaax. Skiftevis ♂ og ♀.

7 Den manglende melodi

En brugbar og gerne let genkendelig melodi var forudsætningen for at synge en krigssang i kor. Melodien var derfor med til at afgøre, om en krigssang fængede eller forblev på papiret. Sander angav, at hans "Sommersang" (1808e, s. 433) forrest i hæftet skulle synges "Efter [J.A.P.] Schultz's Mel.[odi] Vi bringe Dig med Sang og Dands" (jf. Voß & Schulz 1801 [1776]). "Krigssang for Nordmænd" angav ingen melodi, og Grundtvig var sig denne mangel bevidst. Han opfordrede i en fodnote en unavngiven komponist til at skrive en melodi, men det var forgæves (s. 439: "Harmoniens store Tolk").

8 Modtagelse

"Krigssang for Nordmænd" vakte hverken på kortere eller længere sigt nogen genklang. I løbet af foråret og sommeren 1808 udkom der talrige krigssange af og til nordmænd. De populære blev genoptrykt i aviser og separate samlinger. "Krigssang for Nordmænd" findes hverken her eller blandt de sange af Grundtvig om Norge, som holdt deres indtog i norske visebøger fra midten af 1800-tallet. Grundtvig havde i sin egen levetid større succes med digte om enkelte krigshelte, navnlig prins Christian August og Peter Willemoes (Grundtvig 1810a og 1810b).

9 Anvendt litteratur

- Albeck, Gustav (1955) *Omkring Grundtvigs Digtsamlinger. Studier i Grundtvigs lyriske Forfatterskab 1808-16*. København.
- Albeck, Gustav (1985) "Den unge Grundtvig og Norge" i *Grundtvig-Studier*, s. 47-66. København.
- Albertsen, Leif Ludwig (1975) *Sang og slagkraft. Med et udblik over nationallyrikken under Englandskrigene*. København.
- Albertsen, Leif Ludwig (1978) *Lyrisk der synges*. København.
- Arnholtz, Arthur (1952) "Grundtvigs salmer og deres melodier" i *Grundtvig-Studier*, s. 7-38. København.
- Beckstrøm, Daniel, udg. (u.å.: 1802) *Hædersminde for 2. April eller Sange og Digte, som ere udkomne i Anledning af Krigen mellem England og Danmark 1-3*. København.
- *Budstikken* (1808), 1. årgang. København [1. udg. trykt Christiania 1808].
- Christian August (1808) [Beretning dateret Blakjer 22. april] i *Budstikken*, nr. 5-6, Christiania 23.-24. april (genoptrykt 21. maj), s. 18-21. København.

- Conrad, Flemming (1991) "Konkurrencen 1818 om en dansk nationalsang" i *Dansk Identitetshistorie* 1-4, udg. af Ole Feldbæk, bind 2: *Et yndigt land 1789-1848*, s. 150-252. København.
- Damsholt, Tine (2000) *Fædrelandskærlighed og borgerdyd. Patriotisk diskurs og militære reformer i Danmark i sidste del af 1700-tallet*. København.
- Dons, Povel (1808) "Til Hr. N. F. S. Grundtvig i Anledning af hans Digt: *Maskeradballet i Danmark 1808*" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* 28. maj, nr. 66, sp. 1039-1041. København.
- Ewald, Johannes (1916) "Kong Christjan stoed ved høien Mast", s. 187 f. i *Johannes Ewalds samlede Skrifter efter Tryk og Haandskrifter* 1-6 (1914-1924), udg. af Hans Brix & Victor Kuhr, bind 3, s. 146-220: *Fiskerne. Et Syngespil i tre Handlinger. En Priisdigt* [1779]. København. Anvendt i den digitaliserede udgave http://www.adl.dk/adl_pub/pg/cv/ShowPgImg.xsql?nnoc=adl_pub&p_udg_id=202&p_sidenr=187.
- Fafner, Jørgen (1994-2000) *Dansk vershistorie* 1-2, bind 2: *Fra romantik til modernisme*. København.
- Fjeld, Sindre (2010) *Budstikken – En propagandaavis? En innholdsanalyse av regjeringskommisjonens offentlige ytringer i Budstikken 1808. Masteroppgave i historie*, udg. af Institutt for arkeologi, konservering og historie, Oslo Universitet http://www.duo.uio.no/publ/IAKH/2010/102478/Masteroppgaven_til_Sindre_Fjeld.pdf.
- Glenthøj, Rasmus (2008) *En moderne nations fødsel. Norsk national identifikation hos embedsmænd og borgere 1807-1820*. Odense.
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1808a) *Maskeradballet i Dannemark 1808. Et Syn*. København.
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1808b) "Villemoes" i *Ny danske Tilskuer* 26. maj, nr. 43-44, s. 349-352. København.
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1810a) *Sørgekvad ved Prinds Kristians Død*. København [udkom også i Christiania].
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1810b) "Kiækheds Erindring, Willemoes. Kommer hid, I Piger smaa" i *Danske og Norske historiske Mindesange, samlede og med oplysende Indledninger* 1-2 udg. af Knud Lyne Rahbek, bind 1, s. 166-172. København.
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1877) *Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie, holdte 1838* udg. af

Svend Grundtvig. København.

- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1924-1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig 1-2* udg. af Georg Christensen & Stener Grundtvig, bind 1: (1807-1820). København.
- Heiberg, Johan Ludvig (1932) "Elverhøi. Skuespil i 5 Acter. Første Gang opført paa det Kongelige Theater, den 6te November 1828, i Anledning af Deres Kongelige Høiheder Prinds Frederik Carl Christians og Prindsesse Wilhelmine Maries høie Formæling" i *Poetiske Skrifter 1-3* (1931-1932) udg. af Carl S. Petersen, bind 2, s. 1-125 [1828]. København.
- Jensen, Niels Martin (1975) "Et sanghistorisk problem. Gammelt og nyt om Kong Christian stod ved højen Mast" i *Fund og Forskning i Det Kongelige Biblioteks samlinger*, 12, s. 67-84. København. Anvendt i den digitaliserede udgave http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/ffo/ffo_1965_12-PDF/ffo_1965_12_100848.pdf.
- Kuhn, Hans (1976) "Der Dichter in der nationalen Krise. Oehlenschläger, Grundtvig und die Ereignisse von 1807/08" i *Studien zur dänischen Literatur des 19. Jahrhunderts* udg. af Oskar Bandle, s. 47-78. Basel.
- Kuhn, Hans (1990) *Defining a nation in song. Danish patriotic songs in songbooks of the period 1832-1870*. København.
- Liebe, P.I. & E. Borgstrøm (1981) *Dansk Krigshistorie i det nittende århundrede 1800-1899*. U.st.: København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819 1-2*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (2008) "Concepts of freedom reflected in Danish literature 1754-1802" i Knud Haakonssen & Henrik Horstbøll, udg. *Northern antiquities and national identities. Perceptions of Denmark and the North in the eighteenth century. Symposium held in Copenhagen, August 2005*, s. 251-276, 361-364. København.
- Oehlenschläger, Adam (1808: 1809) "Nordmandssang" i *Ny danske Tilskuer*, nr. 104, december (: januar 1809), s. 825-827. København.
- Ottesen, Morten Nordhagen (2009) "Bondebevæpning i norske grenseområder 1807-1814" i Bård Frydenlund & Rasmus Glenthøj, udg. *1807 og Danmark-Norge. På vei mot atskillelsen*, s. 123-143. U. st.: Oslo.
- Nygård, Frederik (1880) *Det Schouboeske Institut og N.F.S. Grundtvigs Lærervirksomhed sammesteds. Et Tidsbillede*. København.
- *Meddelelser fra Krigsarkiverne 1-9* (1883-1902) udg. af Generalstaben, bind 3 (1888) udg. af Carl Th. Sørensen. København.

- Rahbek, Knud Lyne (1806a) "Brev fra Sprogsmag, Menneskesands, Vid, Grundighed, og Følelse" [overskrift fra bindoversigten] i *Den danske Tilskuer* nr. 8, 13. februar, s. 57-63. København.
- Rahbek, Knud Lyne (1806b) "Brev fra Almeenaand" [overskrift fra bindoversigten] i *Den danske Tilskuer* nr. 12, 24. februar, s. 89-96. København.
 - Rahbek, Knud Lyne (1808a) "Noget om Felttoget i Norge" [overskrift fra bindoversigten] i *Ny danske Tilskuer* nr. 55, 18. juli, s. 435-438. København.
 - Rahbek, Knud Lyne (1808b: 1809) "Tilskuerens Afsked" [overskrift fra bindoversigten] i *Ny danske Tilskuer* nr. 104, december (: januar 1809), s. 827-832. København.
 - Ringvej, Mona (2009) "Københavns nyhetsmonopol ved veis ende. Christianias første nyhetsavis *Efterretninger og Opmuntringer angaaende de nærværende Krigsbegivenheder* blir til" i Bård Frydenlund & Rasmus Glenthøj, udg. *1807 og Danmark-Norge. På vei mot atskillelsen*, s. 49-68. U. st.: Oslo.
 - Ræder, Jacob Thode (1845-1852) *Danmarks Krigs- og Politiske Historie fra Krigens Udbrud 1807 indtil Freden til Jönköping den 10de December 1808* 1-3, bind 2 (1847). København.
 - Sander, L.C. (1808a) *Nye Krigssange for 1807 og 1808*. København.
 - Sander, L.C. (1808b) *Nye Krigssange for 1807 og 1808. Andet forøgede Oplag* [1808]. København.
 - Sander, L.C. (1808c) "De Norskes og Danskes Kredssang" i *Nye Krigssange for 1807 og 1808. Andet forøgede Oplag* [1808], s. 45-48. København.
 - Sander, L.C. (1808d) "Sommersang" i *Nye Krigssange for 1807 og 1808. Andet forøgede Oplag* [1808], s. 42-44. København.
 - Sander, L.C. (1808e) "Sommersang" i *Ny danske Tilskuer*, nr. 55, 18. juli, s. 433-435. København.
 - Sander, L.C. (1808f) "De Norskes og Danskes Kredssang" i *Ny danske Tilskuer*, nr. 60, 4. august, s. 479 f. København.
 - Svane, Marie-Louise (2007) "Bombernes nedslag i Paris" i Rasmus Glenthøj & Jens Rahbek Rasmussen, udg. *Det venskabelige bombardement. København 1807 som historisk begivenhed og national myte*. København, s. 179-187.
 - Vig, Ole, udg. (1854) *Sange og Rim for det norske Folk. Samlet og med*

Anmærkninger ledsaget. Christiania. Også tilgængelig digitalt
http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008111903017.

- Voß, Johann Heinrich & J.A.P. Schulz, komponist (1801) “Wir bringen mit Gesang und Tanz / Dir diesen blanken Ährenkranz” [Lied von der Freyheit], s. 90-93 i Johann Heinrich Voß (1801) *Idyllen*, s. 72-98: V. *Die Freigelassenen* [1776]. Königsberg.

10 Anvendte websider

- http://www.duo.uio.no/publ/IAKH/2010/102478/Masteroppgaven_til_Sindre_Fjeld.pdf (21. juni 2012)
- http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/ffo/ffo_1965_12-PDF/ffo_1965_12_100848.pdf (27. juni 2012)
- http://www.adl.dk/adl_pub/pg/cv/ShowPgImg.xsql?nnoc=adl_pub&p_udg_id=202&p_sidenr=187 (29. juni 2012)
- http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008111903017 (29. juni 2012)